

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การบริหาร
 - 1.1 ความหมายของการบริหาร
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหาร
2. การบริหารสถานศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 2.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 3.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม
 - 3.3 ลักษณะการมีส่วนร่วม
4. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา
 - 4.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - 4.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
 - 4.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
 - 4.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
5. นโยบายที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และเขต 2
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยในประเทศ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การบริหาร

ความหมายของการบริหาร

จันทรานี สงวนนาม (2551 : 23) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง การทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการให้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ภรณ์ อนันต์นารี (2552 : 1) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ชัยพร สกุลพนารักษ์ (2552 : 16) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง กระบวนการทำงานโดยอาศัยคนอื่น ซึ่งอาจทำกับบุคคลอื่นหรืออาจผ่านบุคคลอื่นที่ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการทำงาน เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ธีระ รุณเจริญ (2554 : 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง การทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลายในการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ

สุวดี อุปินใจ (2553 : 15) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ โดยมีกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการตามภารกิจ หรือสิ่งที่ต้องทำ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่าง ที่บุคคลร่วมกันทำในเรื่องการจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์กร และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกันให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

เฟสเลอร์ และเคท (Fesler and Kettl. 1991 : 7) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง การจัดการที่ทำให้เกิดความสำเร็จและเห็นว่าการบริหารเป็นกระบวนการระดมความรู้ความสามารถ ที่ทำให้บุคลากรดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมายได้ผลสำเร็จสูงสุด

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel. 2001 : 437) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ด้วยองค์ประกอบหลายประการ เช่น การตัดสินใจ องค์กรแรงจูง ภาวะผู้นำ โดยการบริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและสภาพการณ์เกิดขึ้นในอนาคตด้วย

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ดำเนินการ โดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการตามภารกิจ หรือสิ่งที่ต้องทำอย่างเป็นระบบโดยอาศัยปัจจัยทั้งหลายในการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการและร่วมมือกันจากทุกฝ่าย ประสานกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุผลและเกิดประสิทธิภาพตามที่ต้องการ

ความสำคัญของการบริหาร

สันติ บุญภิรมย์ (2552 : 43) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารมีคุณค่าต่องานหรือภารกิจที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จไปด้วยดีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ การบริหารมีความสำคัญ และมีประโยชน์อาจกล่าวไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดการลงมือปฏิบัติงาน เนื่องจากการบริหารมีกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญยิ่งคือ การตัดสินใจ
2. ช่วยก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของบุคคล เพื่อให้งานที่ปฏิบัติได้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
3. ช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคคลและกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จได้รวดเร็ว เนื่องจากต้องมีการแบ่งงานกันทำและการทำงานประสานสัมพันธ์กัน
4. ช่วยให้เกิดประโยชน์กับตนเองผู้อื่นและสังคม โดยส่วนรวม เนื่องด้วยการบริหารเป็นกรรมวิธีที่บุคคลได้นำไปใช้ทางการบริหาร
5. ช่วยก่อให้เกิดการประหยัด เนื่องด้วยการปฏิบัติงานจะต้องมีปัจจัยต่าง ๆ เข้าไปสนับสนุน ช่วยให้งานได้ประสบความสำเร็จ สำหรับปัจจัยต่าง ๆ เช่น การใช้งบประมาณ แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร เวลา เป็นต้น เพราะก่อนจะใช้ต้องมีการวางแผนก่อนว่าจะใช้อย่างไร เท่าไร และในเวลาใดจึงจะเหมาะสม
6. ช่วยให้การปฏิบัติงานเกิดได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล และจะต้องเป็นการทำงานที่ลงทุนน้อยที่สุดในปัจจัยทางการบริหารแต่ได้ผลตอบแทนสูงสุด และทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติมีความพึงพอใจมากที่สุด ส่วนการทำงานที่มีประสิทธิผล คือเมื่อมีการทำงานเสร็จแล้วผลงานปรากฏออกมาตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้
7. ช่วยก่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสามัคคีเนื่องด้วยการบริหารคือการแบ่งงานกันทำตามความรู้ความสามารถความถนัด และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่มาวมกลุ่มกันทำงาน มีการจัดสรรอย่างทั่วถึงทั้งงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติและรวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์อย่างทั่วถึงอีกด้วย ส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันและไม่รู้สึกแตกแยกกัน
8. ช่วยให้งานหรือองค์กรมีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เพราะการบริหารมีเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ
9. ช่วยก่อให้เกิดผลประโยชน์ตามมา เพราะการบริหารเป็นการปฏิบัติงานที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของฝ่ายการเมือง หากการบริหารดำเนินการตอบสนองนโยบายของฝ่ายการเมืองแล้วการเมืองให้การสนับสนุนงบประมาณมากขึ้นจึงทำให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานทั้งในระบบบริหารและระบบปฏิบัติการ

วิลาวรรณ รพีพิศาล (2554 : 9) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารมีความสำคัญในแง่ของการบริหารจัดการในรูปของทุนมนุษย์ คือ

1. ช่วยสร้างความเจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์กรในฐานะที่งานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะทำให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความพร้อมเข้ามาเชื่อมโยงภารกิจต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงานในองค์กร

2. ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เมื่อบุคลากรได้ปฏิบัติงานที่ตนเองมีความรู้ ความสามารถ และยังสามารถส่งผลทำให้เกิดการทุ่มเท เสียสละ จงรักภักดีต่อองค์กรมากขึ้นช่วยกระตุ้นให้บุคลากรตื่นตัวที่จะเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเอง โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ แบบหลากหลาย

3. ช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีย่อมจะช่วยเสริมให้บุคลากรมีคุณภาพ มีงานทำ สร้างผลผลิตให้แก่องค์กร และเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศชาติได้อีกทางหนึ่ง

ฉันทันท์ สุขสวัสดิ์ (2556 : 27) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารมีส่วนช่วยในเรื่องต่าง ๆ เช่น การจัดการเกี่ยวกับทรัพยากร จัดแบ่งงานกันทำ ปรับปรุงขยายของค์กร กิจกรรมทุกอย่างให้เป็นไปได้ด้วยดี ย่อมต้องมีการบริหารกิจกรรมนั้น จึงจะช่วยให้งานมีประสิทธิภาพ

นุรไอนี เจ๊ะกา (2557 : 13) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จและเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าการบริหารมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยก่อให้เกิดการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน การตัดสินใจเป็นการจุดประกายให้มีการเริ่มต้นในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งมีการดำเนินการตามลำดับ เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผลในงานนั้น เนื่องด้วยผู้ปฏิบัติงานได้มองเห็นคุณค่าของการบริหาร

พระมหาสุเทพ สุภาจาโร (2559 : 11) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการดำเนินการที่มีระบบ ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง มีวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีกระบวนการประเมินผล ดังนั้นการบริหารจึงมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกันขององค์กร

บาร์นาร์ด (Barnard. 1983 : 168) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารที่ต้องใช้การตัดสินใจในกระบวนการทำงาน โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการบริหารทั่วทั้งองค์การบริหาร

เซอร์จิโอวานนี (Sergiovarni. 1989 : 19) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานกับและโดยผู้อื่น เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารมีความสำคัญ เพราะว่าการบริหารเป็นกระบวนการและขั้นตอน ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ ในการช่วยดำเนินการ ในกระบวนการทำงาน ช่วยสร้างความเจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์กร ช่วยให้การปฏิบัติงาน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลช่วยกระตุ้นให้บุคลากรตื่นตัวที่จะเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงาน ของตนเอง โดยอาศัยความรู้ความสามารถแบบหลากหลาย เมื่อการทำงานเสร็จแล้วผลงานปรากฏออกมา ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

การบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

มนตรีพิศ (ทรงกิตติพิศาล (2552 : 33) ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง การส่งเสริม ช่วยเหลือกันของผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะผลักดันให้แผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา ให้บรรลุ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ (2555 : 11) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการในการทำงาน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา ที่ดำเนินการ 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

บรรจบ บุญจันทร์ (2556 : 38) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง การทำ กิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร

จรูณี เก้าเอี้ยน (2557 : 2) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการ ทำงานกับคนและโดยคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2557 : 4) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกด้าน เช่น บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิค ที่หลากหลายอย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

แคมป์เบลล์ (Campbell. 1977 : 437) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดแผน ยุทธศาสตร์ทางการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

กู๊ด (Good. 1998 : 14) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการควบคุม การจัดการภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษาการทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่มคนหลาย ๆ คนขึ้นไป เพื่อร่วมมือกันดำเนินการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสมาชิก ของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มี ค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม ตลอดจนใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ แก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

จรรยาพร ธรณินทร์ (2550 : 7) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ในการเป็นนักบริหาร ไม่ใช่จะเป็นกันง่าย ๆ หรือทำได้ในระยะเวลาอันสั้น หากแต่นักบริหาร ต้องสั่งสมทักษะประสบการณ์ ซึ่งทักษะของนักบริหารคือประสบการณ์วิชาชีพที่นักบริหารทุกคน พึงต้องมี คือ

1. องค์ประกอบของความสำเร็จในการทำงาน
2. การกำหนดเป้าหมายและการวางแผนในการทำงาน
3. หลักและวิธีการประสานงาน
4. กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ
5. การประชุมและการทำงานเป็นทีม
6. ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
7. พฤติกรรมการเมืองในองค์กร
8. มนุษยสัมพันธ์และการจูงใจ
9. การสื่อความหมายและการเขียนหนังสือราชการ
10. สุขภาพและการพัฒนาบุคลิกภาพ
11. ความรับผิดชอบในการบริหารองค์กร
12. การดำรงชีวิตและจริยธรรมในการทำงาน
13. การเสริมสร้างความมั่นคงของชีวิต
14. กระบวนการกลุ่มและการทำงานเป็นหมู่คณะ
15. การพัฒนาภาวะผู้นำ

ยุทธนา ชุตทองม้วน (2550 : 10) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญ เป็นงานที่จะต้องให้ความรอบคอบให้มากยิ่งขึ้นเพราะสิ่งสำคัญผู้บริหารนั้นจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถพร้อมประสบการณ์ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้อง

กับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กระบวนการบริหารการศึกษา คือ การวางแผนหรือวางโครงการอย่างกว้าง ๆ ซึ่งจะต้องเรียงลำดับถึงความสำคัญก่อนหลัง มีงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติ ในขณะเดียวกันควรวางแผนวิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการ การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการวางแผนให้รัดกุมมากยิ่งขึ้นโดยการประสานงานกัน ระหว่างเพื่อนร่วมงานให้มีความเข้าใจที่ดีต่อกัน การมอบภาระหน้าที่นั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะมอบให้คนที่ทำหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบสูงและเป็นคนที่เข้าใจงานได้อย่างดีเยี่ยม คำสั่งที่ลงมานั้นสามารถสนองได้อย่างเต็มที่

ชัยเสถฐ์ พรหมศรี (2551 : 1) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่องค์กร การที่องค์กรจะมีประสิทธิภาพหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้จัดการเป็นสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กรไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าปราศจากการบริหารจัดการที่ดี และทักษะการบริหารที่ดีของผู้บริหารองค์กร ดังนั้น การจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความก้าวหน้าและความสำเร็จขององค์กร

สันติ บุญภิรมย์ (2552 : 49) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นการดำเนินการร่วมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ เข้ามามีส่วนสนับสนุนในการดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2554 : 3) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการมีรูปแบบขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุนและมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

คเนเซวิช (Knezevich, 1984 : 16) ได้เสนอความสำคัญในการบริหารงานซึ่งหมายรวมถึงการบริหารสถานศึกษาไว้ในแต่ละบทบาทได้ระบุความสามารถที่จำเป็นไว้ด้วย ดังนี้

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน ผู้บริหารจะต้องช่วยให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการชี้แจงทำความเข้าใจเขียนวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ บทบาทนี้จำเป็นต้องมีความสามารถในการจูงใจกระตุ้น และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กร มีทักษะในกระบวนการกลุ่ม
3. บทบาทเป็นนักวางแผน จะต้องมีความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต เตรียมบุคลากรให้พร้อมในการรับมือกับสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการวางแผน

4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ บทบาทนี้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีต่าง ๆ ของการตัดสินใจ มีความสามารถในการตัดสินใจ
5. บทบาทเป็นผู้จัดการ ผู้บริหารจำเป็นต้องออกแบบขยายงาน และกำหนดโครงสร้างขององค์กรขึ้นใหม่ ผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจพฤติกรรมขององค์กร
6. บทบาทเป็นผู้เปลี่ยนแปลง ผู้นำจะต้องนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สถาบันเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพของสถาบัน
7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ เข้าใจเครือข่ายของการสื่อสาร วิธีพิเศษ เข้าใจระบบการรายงานที่ดีจึงจะสามารถประสานกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียน รู้จักใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการสื่อสาร
9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง ผู้บริหารจะต้องเข้าใจสาเหตุของความขัดแย้ง จะต้องมีความสามารถในการต่อรอง ไกล่เกลี่ย จัดการกับความขัดแย้งและแก้ปัญหาความขัดแย้ง
10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหาและแก้ปัญหา
11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบ ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ระบบ และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าใจในการนำทฤษฎีทางการบริหาร ไปใช้ประโยชน์
12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในระบบการเรียนรู้อ การเจริญและการพัฒนาการของมนุษย์เข้าใจทฤษฎีการสร้างและพัฒนาหลักสูตร
13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในเทคนิคของการเป็นผู้นำ การเจรจาต่อรอง การประเมินผลงานและการปฏิบัติงานของบุคคล
14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการเงินและงบประมาณ สามารถในการบริหารวัสดุครุภัณฑ์การก่อสร้าง การบำรุงรักษา
15. บทบาทเป็นผู้ประเมิน ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการประเมินความต้องการ การประเมินระบบ วิธีการทางสถิติและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
16. บทบาทเป็นนักประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารจะต้องมีทักษะในการสื่อความหมาย รู้จักวิธีสร้าง ภาพพจน์ที่ดีรู้จักและเข้าใจการเผยแพร่ข่าวสารด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ
17. บทบาทเป็นประธานในพิธีการ ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ความสามารถในบทบาทต่าง ๆ ที่กล่าวมาเพื่อแสดงบทบาทนี้

สรุปได้ว่า การบริหารมีความสำคัญต่อสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารที่มีระบบ และดำเนินการต่อเนื่องให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงการจัดการวางแผน

โดยความร่วมมือและการจัดการที่ดีของบุคคลภายในสถานศึกษา ซึ่งการที่องค์กรจะมีประสิทธิภาพหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญทั้งด้านการพัฒนาและความประสบความสำเร็จขององค์กร เพื่อให้การบริหารงานดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ชร ศุภทรายุทธ (2551 : 54) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ตลอดจนการประเมินผลโดยทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทและความรับผิดชอบในการร่วมคิด ร่วมวางแผนจัดการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบเพื่อพัฒนา การจัดการศึกษา และการปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จินตวีร์ เกษมสุข (2554 : 3) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่ประชาชนจะต้องเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจระดับต่าง ๆ ทางการจัดการบริหารและทางการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการในชุมชนของตน

ธีระ รุญเจริญ (2554 : 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด โครงการกิจกรรม โดยการเริ่มค้นปัญหาสาเหตุ วางแผน ตัดสินใจดำเนินการระดมทรัพยากร กำหนดเป้าหมาย สรุปบทเรียน ติดตามประเมินผล รับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน ดังนั้นจึงต้องตั้งอยู่บนความเป็นธรรม ดังนั้น การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการ และการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สุขตา แดงสุวรรณ (2558 : 21) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ในการจัดการศึกษาตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผน ดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษา

นั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือหลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ

ดุกลาห์ (Douglah. 1970 : 9) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรม หรือ โครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1981 : 9) ได้อธิบายการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินการด้วย เช่น การจัดองค์การกำหนดกิจกรรมพัฒนา เป็นต้น และการตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์และการประเมินผล

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคล ชุมชนหรือองค์กร ได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุน รับรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน รับผิดชอบปัญหา และร่วมรับผลประโยชน์ รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย มีกิจกรรมเป้าหมายและมีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ และเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและการปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างดี

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

สนธยา พลศรี (2550 : 22) กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้หลายประการ ดังนี้

1. เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ
2. สอดคล้องกับปรัชญา แนวความคิด และหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
3. เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนและท้องถิ่น
4. นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน
5. ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน
6. เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคล กลุ่มและองค์กรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ
7. เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน มีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในชุมชน
8. ทำให้เกิดความรัก ห่วงเห่น รับผิดชอบ และเป็นเจ้าของชุมชน
9. เป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

10. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะเป็นการพัฒนาคนในชุมชน โดยคนในชุมชน และเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วนนั้น

ประภาส ไก่แก้ว (2551 : 24) กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมคือการให้บุคคล หรือคณะบุคคลเข้าไปมีบทบาทร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมคิดริเริ่ม การพิจารณาการตัดสินใจ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสนอแนะ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมมือรับผิดชอบ ในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยประการสำคัญ คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ขององค์กรมากที่สุด ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม

อาฉัต สายโสภณ (2554 : 2) กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยชี้วัด ให้เห็นถึงการพัฒนาในทิศทางที่จะสามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของทุกภาคส่วน ซึ่งไม่ว่าจะเกิดขึ้นในทิศทางที่ดีขึ้นหรือล้มเหลว ย่อมทำให้เกิดความรับผิดชอบและสามารถ ร่วมค้นหาแนวทางในการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้นต่อไปไม่เกิดความแตกแยกภายหลัง

กัญญาภัก เพชรพูล (2557 : 1) กล่าวว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการ ของบุคคลหรือคณะบุคคลเข้าไปมีบทบาทร่วมในกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ในกิจกรรมนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การพิจารณาการตัดสินใจ ช่วยเหลือ สนับสนุน ปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

สุขดา แดงสุวรรณ (2558 : 21) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญเพราะเป็นกระบวนการ เสริมสร้างชุมชน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีความสำคัญเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ของบุคคลให้เกิดพลังการต่อรอง ส่งเสริมบทบาทหน้าที่ด้านต่าง ๆ และให้ชุมชนทำกิจกรรมที่สัมพันธ์ กับวิถีการพัฒนาดตนเอง

ทาวน์เซนด์ (Townsend. 1994 : 56) ได้ให้ความสำคัญและเหตุผลในการที่ต้องให้ชุมชน หรือบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับสถานศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. บุคลากรในชุมชนตระหนักดีว่าการที่พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับทางโรงเรียนมีความสัมพันธ์ต่อผลผลิตทางการศึกษาของโรงเรียน

2. บุคลากรในชุมชนเชื่อว่าชุมชนได้รับผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจ หรือการเข้ามามีส่วนร่วมของพวกเขา

3. บางครั้งพวกเขาอาจได้รับการขอร้อง หรือได้รับมอบหมายให้แสดงความความคิดเห็น หรือเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน

ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel. 2001 : 341) ได้กล่าวถึง ความสำคัญการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจของครูว่าจะช่วยให้เกิดการปรับปรุงผลผลิตให้เพิ่มขึ้นได้ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูมีดังนี้

1. การเปิดโอกาสใหม่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ครูมีขวัญกำลังใจและมีความกระตือรือร้นเพื่อโรงเรียนเพิ่มขึ้น

2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นสัมพันธภาพทางบวกที่จะทำให้ครูแต่ละคนเกิดความพึงพอใจกับอาชีพของครู

3. ครูจะชื่นชมผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ครูมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4. ในการตัดสินใจที่ผิดพลาดอาจเป็นเพราะว่าเป็นการตัดสินใจที่ด้อยคุณภาพหรือเป็นเพราะครูใหญ่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชา

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญ ในการเสริมสร้างชุมชนโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนและคณะบุคคลมีสิทธิในการร่วมตัดสินใจ มีบทบาทร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินงาน ร่วมคิดริเริ่ม การพิจารณาการตัดสินใจ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสนอแนะ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมมือรับผิดชอบ แก้ไขปัญหา ในการดำเนินงานต่าง ๆ และเรียนรู้ การทำงานร่วมกันกับสถานศึกษา ช่วยให้เกิดการปรับปรุงผลผลิตให้เพิ่มขึ้นได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดและตรงตามความต้องการของคนในชุมชน

ลักษณะการมีส่วนร่วม

เกรียงศักดิ์ พรหมแพน (2551 : 12) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะและกระบวนการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ แต่ลักษณะที่อาจสังเกตได้ คือ จะต้องมีส่วนร่วมในการคิด วางแผนตัดสินใจ การดำเนินงาน การประเมินผล และร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการนั้นในส่วนลักษณะ และกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรในชุมชนแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วม โดยเข้ามาจัดการศึกษาแทนรัฐ และการเข้ามาร่วมกับรัฐ ในการจัดการศึกษา

ประภาพร ศรีตระกูล (ประภาพร ศรีตระกูล. 2550 : 23 ; อ่างถึงใน มะลิกามาต เสี่ยงแก้ว. 2551 : 13) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมการทำงานของชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ ว่าการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิด 3 ประการ คือ

1. ความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจ และห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกัน

2. ความเดือดร้อน และความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผน และร่วมมือกระทำการร่วมกัน

3. การตกลงใจร่วมกันที่เปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนในทิศทางที่พึงปรารถนา ซึ่งการตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มที่ตอบสนองความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ

มะลิ กามาศ เส็งี่ยมแก้ว (2551 : 16) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นเกิดจากผู้นำแบบประชาธิปไตยที่บริหารงานด้วยโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ไม่ว่าจะร่วมในการตัดสินใจหรือมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอนในกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การสั่งการ และการควบคุม ย่อมสร้างความภูมิใจในการมีส่วนร่วมแก่บุคคล จะนำมาซึ่งความผูกพัน และความยินยอมรับผลการปฏิบัติงานอันเกิดจากการมีส่วนร่วมนั้น ๆ โดยปราศจากข้อโต้แย้งใด ๆ

รัตนา ฅ ปัตตานี (2553 : 12) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมจะต้องนำหลักการของวงจรคุณภาพ PDCA (Deming Circle) มาพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้เทคนิค 5 กลีบ RAVOR Model โดยมีกรอบในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan) การมีส่วนร่วมในการวางแผน
2. ขั้นดำเนินการ (Do) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการใน โครงการกิจกรรมต่าง ๆ
3. ขั้นติดตามประเมินผล (Check) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล หลังจากนำนวัตกรรมไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยประเมินผลใน 3 บริบท ได้แก่ การประเมินปัจจัยนำเข้า ประเมินกระบวนการ และประเมินผลผลิต
4. ขั้นปรับปรุง พัฒนา หรือนำผลมาปรับปรุง แก้ไข (Action) การมีส่วนร่วมในการนำข้อมูลย้อนกลับจากผลการประเมิน มาปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินการในด้านต่าง ๆ

สหชัย จันทรพินิจ (2555 : 21) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เป็นการที่ชุมชนเข้ามามีบทบาทหน้าที่ร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน หรือกระบวนการในการพัฒนาการจัดการเรียนในสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์โดยตระหนักถึงความรู้สึกร่วมรับผิดชอบและเป็นเจ้าของร่วมกัน

ฮัน ดิงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson. 1976 : 12) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยคู่มือที่กิจกรรม เช่น การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง
2. การมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจากระดับการบริหาร 3 ระดับ คือ ระดับแนวราบซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมโดยไม่จริงจัง ระดับแนวตั้ง เป็นการมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีอำนาจมากกว่าผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับทั้งแนวตั้งและแนวราบ
3. การมีส่วนร่วมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีอำนาจและควบคุม

แมคคา (Macda. 1982 : 8) ได้กล่าวถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมเชิงแข่งขัน ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วยการริเริ่ม และติดตาม
ในกระบวนการ กำหนดความต้องการ ร่วมกิจกรรมสนใจในผลจากการพัฒนา

2. การมีส่วนร่วมเชิงไม่แข่งขัน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจะไม่คำนึงถึง
ความสำคัญ นโยบาย ไม่มีความสนใจจากผลการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ

3. การมีส่วนร่วมแบบเฉื่อยชา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจากถูกบังคับ ภาวะจำยอม
จากสภาพแวดล้อม บุคคล หรือธรรมชาติ การปฏิบัติงานของประชาชนจะเฉื่อยชา

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมการทำงาน เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการศึกษา เป็นรูปแบบของการที่ชุมชนเข้ามามีบทบาทหน้าที่ร่วมรับผิดชอบในกิจกรรม
หรือกระบวนการในการพัฒนาการจัดการเรียนในสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้บรรลุ
เป้าหมายตามวัตถุประสงค์โดยตระหนักถึงความรู้สึกร่วมรับผิดชอบร่วมกัน

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดของ โคเฮนและอัฟฮอฟ
(Cohen and Uphoff) มี 4 ด้าน ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

สุภาพร ดารักษ์ (2550 : 12) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือการเข้ามามี
ส่วนร่วมในการคิดริเริ่มหรือหาสาเหตุของปัญหา ร่วมวางแผนและตัดสินใจ ก่อนลงมือปฏิบัติ
เพื่อให้บรรลุ นโยบายวัตถุประสงค์ไปในทางที่กำหนดไว้

ชร สุนทรายุทธ (2551 : 54) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือการเปิดโอกาส
ให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม
ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ตลอดจนการประเมินผลโดยทุกฝ่ายได้
สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร

จินตวิรี เกษมสุข (2554 : 3) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นเป้าหมายสูงสุด
ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะมีส่วนร่วมในการคิด ศึกษา และค้นคว้า หาปัญหา
และสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการของชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดหรือ
ปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

สุธาทิพย์ เข้มน้อย (2554 : 37) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือการกำหนด
ความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง

การตัดสินใจนี้เป็น กระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

โสภิตา ศรีนุ่น (2558 : 28) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบ โครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนา โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ตั้งแต่การค้นหาความต้องการที่แท้จริง การหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการและการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1981 : 8) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจไว้ว่าการตัดสินใจชนิดนี้เป็นศูนย์กลางของการเกิดทางเลือกตัดสินใจที่หลากหลาย มีการกำหนดและประเมินทางเลือกและการตัดสินใจเลือก ซึ่งเปรียบได้กับการวางแผนเพื่อนำทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติ สามารถแบ่งการตัดสินใจนี้ออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น (Initial Decision) เป็นการเริ่มต้นหาความต้องการและวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม
2. การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ (Ongoing Decision) เป็นการจัดลำดับความสำคัญของโครงการและวิธีการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม
3. ตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ (Operational Decision) มีการรวมตัวขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเกณฑ์สำหรับปฏิบัติการกิจกรรมในโครงการ

ริชาร์ดสัน (Richardson. 1983 : 94) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือการที่ผู้นำอนุญาตให้ผู้ตามจำนวนมากที่สุดที่จะทำได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด เป็นต้นว่าการยอมให้ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และแม้กระทั่งเลือกตั้งผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาด้วย

พุตติ (Putti. 1987 : 12) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นพื้นฐานของกิจกรรมทุกกิจกรรม กระบวนการตัดสินใจของกลุ่มจะเกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ซึ่งปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมมี 4 ประการ คือ

1. เป็นความพยายามที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและความรู้สึก
2. เป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ
3. เป็นการให้บุคคลรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน
4. เป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วม ซึ่งคำนึงถึงความสมดุล การมีส่วนร่วมที่แท้จริงกับการมีส่วนร่วมมากเกินไป

แชปปีน (Chapin. 1997 : 317) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่า ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือการริเริ่มตัดสินใจดำเนินการ การมีอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนินงานหรือออกเสียงคัดค้าน และตัดสินใจปฏิบัติการในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ ไม่ว่าจะเรื่องของการจัดระบบการทำงาน วิธีการทำงาน ใครเป็นผู้กระทำและทำอย่างไร

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิด โอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิด แสดงความความเห็นต่าง ร่วมกันค้นหาและตัดสินใจ หรือการกำหนดรายละเอียดของสิ่งที่จะดำเนินการ และร่วมตัดสินใจแนวทางที่จะดำเนินในห้วงการประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะต้องให้ประชาชนเป็นผู้ที่ตัดสินใจประเด็นปัญหานั้น ๆ ที่สำคัญผู้ที่ตัดสินใจจะต้องยอมรับและเข้าใจผลที่ออกมา บางครั้งอาจมีผลกระทบต่อตนเองและคนในกลุ่ม

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

ชัยพร ไทยกิ่ง (2550 : 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน คือ การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล หรือองค์กรประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมดำเนินกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมกันวางแผน ร่วมประชุม และร่วมกันปฏิบัติงานในลักษณะของการเสียสละ แรงงานและบริจาควัสดุสิ่งของ โดยเกิดจากการรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อกระทำการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550 : 34) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ ส่วนของการจัดและดำเนินการตามแผนงานโครงการ เป็นส่วนที่ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในโครงการ โดยการร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหาร และประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ภัทรพล สุดเดือน (2551 : 9) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีบทบาทในการริเริ่มคิด ถวายทอด ภูมิปัญญา และวางแผนในการปฏิบัติ รวมทั้งร่วมสนับสนุนช่วยเหลือทรัพยากรในการพัฒนา

จิรชายนานบุญมี (2552 : 18) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการว่า ชุมชนสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการลงทุนและร่วมปฏิบัติงานได้ในกิจกรรมหลาย ๆ ประเภท ซึ่งจะทำให้ชุมชนรู้จักคิดค้นทุนให้กับตัวเองในการดำเนินงานและจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ การดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง จะทำให้เกิดการเรียนรู้และเมื่อเห็นประโยชน์ก็จะสามารถดำเนินกิจกรรมนั้น ได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความยั่งยืน

ท้าววัล มะลิแดง (2553 : 13) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน คือ การมีส่วนร่วมในการได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่ผลิตขึ้น ประชาสัมพันธ์ชักชวนชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิก

ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ร่วมลงทุนเป็นหุ้นหรือออมทรัพย์ ได้นำมาผลิตภัณฑที่ผลิตขึ้นนำไปใช้หรือจำหน่าย

เออร์วิน (Erwin. 1976 : 124) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1981 : 23) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติไว้ 3 ทาง ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทรัพยากร (Resource Contribution) คือ การบริจาคเงินและวัสดุต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม
2. การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Project Administration and Coordination) คนในองค์กรสามารถรวมตัวกันร่วมในด้านการปฏิบัติงาน ทำหน้าที่ช่วยประสานงานต่าง ๆ
3. การมีส่วนร่วมในการประสานงานและขอความร่วมมือ (Participation in Enlistment) การขอความร่วมมือ โดยต้องพิจารณาผลเสียที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบต่อคนในองค์กรที่เข้าร่วมโครงการ

แชปปีน (Chapin. 1997 : 317) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร การประสานความร่วมมือ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือการให้ประชาชนเข้ามาร่วมทำประโยชน์ในกิจกรรมหรือโครงการ โดยการร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ ร่วมสมทบค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน ร่วมดำเนินโครงการให้ข้อมูลที่จำเป็น ตลอดจนร่วมแรงในการทำกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ ร่วมในการบริหารงานหรือการประสานงาน และการดำเนินการขอความช่วยเหลือให้เกิดผลดีแก่องค์กร

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น (2550 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กำหนดว่าการร่วมรับผลประโยชน์ว่า เป็นผลจากที่ทุกคน ทุกองค์กรได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และเกิดผลตามที่จุดประสงค์ และเป้าหมายไว้ ทุกคนก็จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติร่วมกัน และทุกคนก็ต้องรักษาประโยชน์ที่ได้นี้ให้ได้รับตลอดไป หากได้มีการร่วมคิดร่วมปฏิบัติร่วมรับผลประโยชน์ ย่อมไม่ยากที่จะเกิดประชาคมท้องถิ่น

อรรถัย กักผล (2552 : 12) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ว่าเป็นการร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วยอมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในรูปแบบของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจจะเป็นความสุขสบาย ความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

ฉัตรฐณิชา หมั่นหนู (2555 : 50) กล่าวถึง การร่วมรับผลประโยชน์ว่าเป็นการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับจากทรัพยากรในท้องถิ่น ผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุ ด้าน จิตใจและตัวเงิน เพื่อเป็นส่วนกระตุ้นให้กิจกรรมการในท้องถิ่นต่อไปได้

อับดุลคอเล็ด เจะแต (2557 : 313) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์สำหรับการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกในชุมชนนั้น ผู้นำชุมชนมีการระดมทุนโดยมีกฎอยู่อย่างหนึ่งว่า สมาชิกในชุมชนจะต้องเข้าร่วม และจะจัดสรรผลประโยชน์ตามผลการดำเนินงานเป็นหลัก

องค์การอนามัยโลกและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ(WHO and UNICEF. 1978 : 41) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม การได้รับประโยชน์ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือในรูปวัตถุก็ได้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1981 : 25) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แบ่งได้ 3 ชนิด คือ

1. ผลประโยชน์ด้านวัตถุ (Material Benefits) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล
2. ผลประโยชน์ด้านสังคม (Social Benefits) เป็นความต้องการด้านพื้นฐานด้านสาธารณะ การบริการหรือความพึงพอใจจากสาธารณูปโภค
3. ผลประโยชน์ด้านบุคคล (Personal Benefits) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มหรือได้รับการคัดเลือก

ชาดิด และคณะ (Shadid and et al. 1982 : 358) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วยผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อตัวบุคคลและสังคมด้วย

เมอร์ริล และคณะ (Merrill and et al. 1989 : 9) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ การที่บุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด หากแบ่งตามการได้รับผลประโยชน์ จากการมีส่วนร่วม จะทำให้เข้าใจถึงระดับการมีส่วนร่วมในบางมิติได้ดียิ่งขึ้นคือ การเข้ามามีส่วนร่วม ตามประโยชน์ที่ตนจะได้รับอย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คือผลที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมที่บุคคล เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้น ๆ แล้วเกิดเป็นผลประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ด้วยการได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วม ในโครงการพัฒนา เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการกระจายโอกาสทางการพัฒนาการรับความรู้ แนวความคิด และการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มากขึ้น

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น (2550 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การร่วม คิดตามประเมินผลการติดตามผล ประเมินผลการดำเนินงานทุกกลุ่มได้คิดปฏิบัติร่วมกันนั้น จะทำให้ ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติทราบปัญหาอุปสรรคเพื่อมาร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหา ทำให้ประชาคมท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องและจะต้องยอมรับผล การดำเนินงานนั้นด้วยเพราะเป็นแนวทางในการวางแผนในอนาคต

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550 : 34) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ไว้ว่า เป็นส่วนของการประเมินผลโครงการ ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนา ที่ดำเนินการนั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การติดตามประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมิน ความก้าวหน้าหรือผลสรุปรวมทั้งโครงการ

โกวิท พวงงาม (2551 : 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน หากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วม ประชาชนย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเอง ว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดีได้รับประโยชน์ หรือส่งผลเช่นไร

จิรชาย นานบุญมี (2552 : 18) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นการมีส่วนร่วมที่สำคัญเพราะจะทำให้ชุมชนได้ทราบถึงผลของการดำเนินกิจกรรม การได้รับ ประโยชน์จากกิจกรรมและยังเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินผล และเป็นการเผยแพร่กิจกรรมออกไปสู่ชุมชนอื่น ๆ

อับดุลคอเด็ค เจะแต (2557 : 313) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลสำหรับการ ประเมินผล คณะทำงานของชุมชนร่วมกับประชาชนในชุมชนประเมินผลการดำเนินงาน โดยจะรายงานผลการดำเนินงานในที่ประชุม ประจำเดือน พร้อม ๆ กับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน จากการนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนเกิดขึ้นในช่วงที่ชุมชนกำลัง

ประสบกับปัญหา ส่งผลให้การดำเนินงานของคณะทำงานที่เกิดจากการรวมตัวของแกนนำในชุมชนสามารถดำเนินงานได้ง่ายขึ้น

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1981 : 28) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นส่วนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การติดตามประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินความก้าวหน้า หรือผลสรุปรวมทั้งโครงการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การมีส่วนร่วมทางตรงและการมีส่วนร่วมทางอ้อม

ชาดิด และคณะ (Shadid and et al. 1982 : 359) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

แชปปีน (Chapin. 1997 : 317) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเสนอผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการเสนอแนวคิดในการปรับปรุงและแก้ไขงานต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอผลการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหา ตลอดจนร่วมประเมินผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเสนอผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการเสนอแนวคิดในการปรับปรุงและแก้ไขงานต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ชุมชนทราบว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การติดตามประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินความก้าวหน้าหรือผลสรุปรวมทั้งโครงการ

นโยบายที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และเขต 2

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาเริ่มแรกของคนในชาติ ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดในตน มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสมเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไป และการดำรงชีวิตในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558 : 2)

1. เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ทันโลก ให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

2. เร่งพัฒนาความแข็งแกร่งทางการศึกษาให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท รวมถึงเด็กพิการ และด้อยโอกาสมีความรู้และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ควบคู่กัน ไป โดยเฉพาะทักษะการอ่านเขียนและการคิด เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาระดับสูงและโลกของการทำงาน

3. เร่งปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน มีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะ และกระบวนการเรียนการสอน ประกอบไปด้วยมาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

4. ยกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียนที่สอดคล้องกับวิชาชีพ

5. เร่งสร้างระบบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์กรคุณภาพที่แข็งแกร่ง และมีประสิทธิภาพ มีความสามารถรับผิชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้เป็นอย่างดี

6. เร่งรัดปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง มีแรงบันดาลใจ และมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจนเป็นสถานศึกษาคุณภาพและมีประสิทธิภาพที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล

7. สร้างระบบการควบคุมการจัดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่มีข้อมูลสารสนเทศและข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างพร้อมบริบูรณ์ และมีนโยบายการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

8. สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงาน เร่งรัดการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ปรับปรุงระบบของโรงเรียนให้เป็นแบบร่วมคิด ร่วมทำ การมีส่วนร่วมและการประสานงาน สามารถใช้เครือข่ายการพัฒนาการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ กลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่น

9. เร่งปรับระบบการบริหารงานบุคคล มุ่งเน้นความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม ให้เป็นปัจจัยหนุนในการเสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพ ขวัญและกำลังใจ สร้างภาวะจูงใจ แรงบันดาลใจ และความรับผิดชอบในความสำเร็จตามภาระหน้าที่

10. มุ่งสร้างพลเมืองที่ดีที่ตื่นตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้และทำให้ การศึกษานำการแก้ปัญหาสำคัญของสังคม

11. ทุ่มมาตรการเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่พัฒนาแล้ว และ โรงเรียนขนาดเล็ก ที่ไม่ได้คุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนต้องเสียโอกาสได้รับ การศึกษาที่มีคุณภาพ

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดนโยบายการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ซึ่งในการบริหารสถานศึกษานั้น ได้มุ่งเน้นให้มีการดำเนินงานที่ต้องอาศัย ความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหลายคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และวางแผน ไปสู่การปฏิบัติก่อให้เกิดผลดีในการบริหารและเป็นไปอย่างรอบคอบ เพื่อให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ซึ่งการบริหารการศึกษามีความซับซ้อนกว่าการบริหารงานอื่น และต้องอาศัยรูปแบบการบริหาร ที่มีประสิทธิภาพ จัดโครงสร้างการบริหารให้องค์คณะบุคคลหรือการมีส่วนร่วมในการวินิจฉัย ตัดสินใจ การกำหนดนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ตรงตามคาดหวังของชุมชนและต้องอาศัย การระดมความคิด เพื่อให้เกิดทางเลือกอย่างหลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจนั้นละเอียดถี่ถ้วน โอกาสผิดพลาดน้อย เกิดผลดีอย่างยิ่งต่อการบริหารงาน ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 เป็นสิ่งสำคัญ ในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเกิดความเข้มแข็งและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ชูเลอร์ (Schuler, 1990 : 2550 - A) ได้ศึกษาเรื่อง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนใน การตัดสินใจด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัยมินเนโซตา สหรัฐอเมริกา พบว่า ประชาชนมีความ กระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ ยังพบว่าการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เกิดจากความบกพร่องในการติดต่อสื่อสาร ปัญหาของการมีส่วนร่วมได้แก่ ระดับของการเข้าร่วมเพียง เรื่องเดียว การเข้าร่วมโดยขาดความเข้าใจในสถานการณ์ทั้งหมด ขาดข้อตกลงเกี่ยวกับขอบเขตของ การมีส่วนร่วม

โกลด์ (Gold, 2000 : 295) ได้ศึกษาเรื่อง การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นการให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ปกครอง และนักศึกษา ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลาเดลเฟีย พบว่า การจัดการของชุมชน เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัว กับโรงเรียน เพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้างการอ่านออก เขียนได้ และการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชน

ดังนั้น การสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษา ทำให้เกิดทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน

ไพโรเจอร์ (Pryor. 2005 : 193) ได้ศึกษาเรื่อง การระดมกำลังการมีส่วนร่วมของชุมชนสังคมเมือง สำหรับการจัดการเรียนการสอนในชนบท กรณีศึกษาประเทศกานา พบว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนเกิดจากความต้องการของชุมชนเอง โรงเรียนควรจะกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการพยายามสร้างความร่วมมือมากกว่าการหวังพึ่งให้ชุมชนเข้ามาช่วยพัฒนาโรงเรียน

งานวิจัยในประเทศ

นนิตย์ โสพุทธอ่อน (2550 : 210) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนันท์ นามเพ็ง (2550 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ผู้บริหาร ครู ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้แทนผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภูรินทร์ นิยมนา (2550 : 84) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาจันทบุรี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุดร บัวสูง (2550 : 52) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอตาพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอตาพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอตาพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เบญจรงค์ แสงสุกขาว (2551 : 168) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานการศึกษา โรงเรียน สังกัดเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พระธีรพงศ์ ธีรบุญโญ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดเชียงราย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการประสานงาน ด้านการจัดสรรทรัพยากร

และด้านการประเมินผลและติดตามผล มีผลอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการได้รับประโยชน์ ซึ่งมีผลอยู่ในระดับมากและในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมควรประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการวางแผน และตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการประเมินผลและติดตามผล

รัชดาภรณ์ ประถมวงษ์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลน้ำเขียว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดตราด พบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารงาน ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน อยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริหาร ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานอยู่ในระดับมาก และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง

สิรินทิพย์ สิทธิศักดิ์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยศึกษาเขตภาคเหนือและเขตบางกอกใหญ่ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อสถานศึกษา ซึ่งในการบริหารสถานศึกษานั้นควรมุ่งเน้นให้มีการดำเนินงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหลายคนมีส่วนร่วมหรือให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนในการจัดการศึกษา และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เพื่อวางแผนไปสู่การปฏิบัติ ก่อให้เกิดผลดีในการบริหาร และเป็นไปอย่างรอบคอบ เพื่อให้กิจกรรมที่จัดขึ้นในองค์กรหรือสถานศึกษานั้นเกิดความสามัคคี และแข็งแกร่งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อให้ได้ผลงานตรงตามความต้องการของคนในชุมชน และตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดของการบริหารสถานศึกษา

อริยวัฒน์ จันแดง (2555 : 113) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 พบว่า 1) สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม

มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุชิน รุดดิษฐ์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนิน นโยบายการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลสะตอน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลางในการจัดการดำเนินนโยบาย การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้าน ทั้งการวางแผน การทำกิจกรรม และการติดตามประเมินผล ส่วนปัจจัยที่มีผลมากต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบาย การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลสะตอน คือ ประโยชน์ที่ได้รับ จากการมีส่วนร่วม บทบาทของผู้นำในการมีส่วนร่วมของชุมชน อุดมการณ์ประชาธิปไตยของชุมชน และบทบาทของเครือข่ายชุมชน

วันทนา ขาวคม (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมระดับ ปานกลางในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขององค์การ บริหารส่วนตำบลท่าโสมในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาในรายประเด็น พบว่าประชาชน มีส่วนร่วม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบ่งออกเป็นกิจกรรม 2 กลุ่ม คือการมีส่วนร่วมในระดับ ปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย คือ มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ส่วนปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม คือ ความตระหนักในประโยชน์ความยึดมั่นผูกพันต่อท้องถิ่น ภาวะผู้นำและความตระหนักในผลกระทบต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สุขตา แดงสุวรรณ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด จำแนก ตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อสถานศึกษา ซึ่งในการบริหารสถานศึกษานั้น ควรมุ่งเน้นให้มีการดำเนินงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหลายคนมีส่วนร่วมหรือให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนในการจัดการศึกษาและการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เพื่อวางแผนไปสู่การปฏิบัติ ก่อให้เกิดผลดีในการบริหารและเป็นไปอย่างรอบคอบ เพื่อให้กิจกรรมที่จัดขึ้นในองค์กรหรือสถานศึกษานั้นเกิดความสามัคคีและแข็งแกร่งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อให้ได้ผลงานตรงตามความต้องการของคนในชุมชนและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดของการบริหารสถานศึกษา

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี